

# Szeged gyakorlati szabadművelődése

Két napon át tárgyaltak Szeged iktatásai, a szegedi szabadművelődési felügyelő meghívására a város közművelődési programjáról. Sok terv vitatódott fel, a java természetesen a jövő látomásai közé tartozik, de volt elég sok gyakorlati ötlet s anyagiak nélkül is — mert hiszen kétség kívül ez volt a legnagyobb nehézség — már most megvalósítható javaslat is. Ezek számát, állandó emlékeztetőben tartása s a lehetőségekhez képest megvalósítása a szabadművelődés hivatásos munkásainak feladata, mi most inkább ezeket kiegészíteni s megoldani akarjuk néhány hasonlóval, tehát olyan elgondolásokkal, amelyek minden különösebb anyagi feltételek nélkül, pusztán az illetékesek akaratán, áldozatos munkáján állnak vagy buknak.

Itt vannak mindjárt az egész várost érintő közös megmozdulások lehetősége. A márciusi szabadságünnepe, október hatodika s a többi megemlékezés eddig össze-vissza, rendszertelenül rendeződtek, semmi szervezés nem volt bennük: hallottunk giccses verseket éveken át s nem gondoskodott senki az igazi magyar értékek ilyen módon való közkinccsá tételéről. Bővíteni lehetne ezeket az alkalmakat: novemberben lehetne egy néprökönségi napot rendezni s itt nemcsak nyelvi testvéreinkről, a szovjetunióbéli és északeurópai rokonnépekről, hanem „tejtévéreinkről”, a középeurópai, egy történelmi említi nevelődött szomszédnépekről is meg lehetne emlékezni. Feltehetően megvalósítandó a szegedi hagyományok megerősítése: mondjuk a dömtörözés ötvenhárom esztendeje még élő, sajátosan szegedi szokása. Sok alkalom lenne megemlékezni a szegedi történelem egyes fontos eseményeiről: így válna élhető Szeged, különös, specifikus levegője az újabb nemzedékek lelkében. Iskolában nem tanítják Szeged történetét, a szegedi gyökereit átélését a szabadművelődés hivatott megadni nemcsak a „gyütt-möntekeknek”, akik csak a hagyományok átélésével asszimilálódnak igazi alföldieké s vérbeli szegedieké, hanem a mostani generációnak is, akik közül mindkevesebben tudják, hogy ki volt Kálmán Lajos, Tömörkény István, Cserny Mihály, Móra Ferenc és a többi szegedi szellemi érték.

Mindjárt az iskolánál maradva fölvetődik a következő probléma: Szeged nyelvének a kérdése. Négyes, László, Kovács János, Szendrey Zsigmond följegyezték ugyan a szegedi néprajzi sajátosságait, de ez lassan a múlt lesz. A szegediek színes ő-zó nyelve, a tájszavak változatos szírványcsillósága elkopik, elszíntelenedik, hiábakövetelik, hogy mentük át köznyelvünkbe a néprajzi gazdag színeket s mentük meg az elszürkültől a szegedi nyelvet. Egy ilyen mozgalom s ennek gyakorlati alkalmazása, a szabadművelődés feladata mindaddig, amíg az iskola nem jön rá nevelőjére.

De menjünk tovább: a színház természetesen a legfőbb szabadművelődési fórum, eszményien nézve a művelődés szent temploma. Bizony szomorúan kellett látnunk, hogy eddig ez a templom nem igen mutatkozott a magyar művelődés fellelegvárának, a magyar szellem, a magyar érzés, a magyar élet tükrének. Most az új színház év ígér talán egy Bartók, meg egy Kodály-darabot (ezt talán már „illeg” játszani: porhintésképp a népek felé), de a prózai darabok közt nem igen látjuk Sárközi Sándorját, Kós Károly, Budai Nagy Antalát, a szegedi írókat és költőket, Berczeli Anzelm, Károlynak Fekete Máriaját, Mórész Kis madarát, Elektra-átírását Bornemissza után, vagy A csikóst Szigligeti után, se Német László Cseresnyését, VII. Gergelyét, vagy a Villámfény című darabját, vagy Darvas népi drámaíróit, de még Móra vagy Tömörkény jeleneteit sem. E helyett kaptunk ostobábbnál-ostobább operetteket, polgári nyalánkságokat s ráadásul csodálkoztunk vagy fölháborodtunk, hogy munkásaink meg parasztiaink fűtyültek „a kulturára” s nem jártak színházba. Persze biztos, hogyha ez a műsor — amelyre Keresztury miniszter tavasszal hasztalan hívta föl a színház figyelmét — valószínű meg, az eddigi színházlátogatóink jórésze elmaradna; de végre is döntőnként kell: ezután is a keveseké, a vasaltnadrágos uriemberké marad a színház, vagy a népe lesz. Nem kell a színvonalcsúszástól sem félni a színházat: látnivaló, hogy nem Shakespeare meg Molière helyett

javasoljuk a magyar drámák színrehozását, hanem az értéktelen selejtdarabok, a Csavargó, meg az Utolsó Verebélyi lányok helyett. A színházpolitika is circulus vitiosus: eleinte kisebb-nagy darabokkal kell kezdeni s az első feladat az igények nevelése; ez az igény majd megteremtí a nehezebb darabok, a külföldi darabok s az operák élvezésének lehetőségét, hiszen ez lépcsőzetesen emelkedő feladat, amely sok hozzáértést, népszerűsítést, türelmet kíván. Eddig nemhogy ilyet, de ilyennek tervét sem láttuk, de hisszük, hogy a szabadművelődés megtalálja a színházban is elsőfokú támogatószerét és segítőtársát.

Nem hagyhatjuk ki a sokak által lebecsült — s talán méltán lebecsült — mozikat sem a kulturaterjesztés munkájából. Nem oktató, vagy úgynevezett „kulturfilmekre” gondolok — melytől irtózik a tanulni makacsul nem akaró közönség —, hanem egyszerűen értékes és valóban irodalmi és művészi tekintetben is kifogástalan filmekre, amelyek pusztán lejárásukkal érvenyesítik a gyönyörködtető nevelés elvét s akarataul is tanítják nézőiket, mint ahogy Móra ilyen programot szánt a Múzeumnak is, ahol „lépten-nyomon hozzádörgölődik az ember a tudáshoz s ha akarja, ha nem, elviszi magával, mint ahogy a mezőn sétáló ember akaratlanul is elviszi magával a ruháját a vadvirág bekapaszkodó magját és szétszórja, terjeszti, amerre jár, a nélkül, hogy tudna róla”. (Itt a Somogyi-könyvtár s a múzeum hivatásáról nem írok, mert azt Szőke könyvtárigazgató kimerítette. Ugyanígy nem említem az „idegenforgatást” sem, legfeljebb megjegyzem, hogy ennek az eddiginél jobban a szegedi humuszba kell gyökeresnie s utalok Móra ilyenirányú írásaira).

Gyakorlati szabadművelődési ígérem a cimben s azt is kell adnom: amíg a szegedi mozik nem állítodnak át teljesen az anyagi szemléletről az esztétikai nézőpontu műsorpolitikára, addig is el kell érnie a szabadművelődésnek, hogy legalább havonként néhányszor s bizonyos meghatározott alkalmakkor a mozik azt játsszák, amit a szabadművelődési tanács kér tőlük. Persze tudom, hogy ennek sok technikai ága-boga van, de meg lehet mindenre találni a megoldást, csak akarni kell, hiszen a görögök is tudták már, hogy az a szép, ami nehéz s hogy az akadályok azért vannak, hogy legyőzzük őket.

Hátra volna még az egyetem munkája: a szabadegyetem tervét. Az infláció nyomorúsága, a politikai atomizáltság, a sok egyéb előadás s nyomában a szavak csődjét jelentő szócsmór és nem utolsó sorban a propagandahány tavaly befagyasztottak egy nagyrahívott előadást: a szegedi szegedi történeti és népi életéből. Feltétlenül újra kell vele próbálkozni: kicsit nagyobb hanggal, összeegyeztetve pártok és egyéb megmozdulások programjával, s frissebb, érdeklődéstkelőbb előadásokkal kiegészítve. Folytatni lehetne azután a „csütörtök esték” egész éven át, következetesen, hogy a finn „csütörtök esték” hagyományai mintájára heti találkozói legyenek ezek Szeged értelmiségének és nevelői a város ifjúságának.

Utóljára, de nem utolsósorban említem a szegedi sajtó hivatását. Nemcsak arról van itt szó, hogy a kiadók külön rovatot tartsanak fenn a szabadművelődés számára (nagyon jó és következetes lenne, ha felújítanák a „Szegedi Utmutató” rovatát s ebben közölnék naponta, esetleg „Hetű Nap” cím alatt hetenként előre a város kulturális programját), hanem arról is, hogy a szegedi újságírásnak föl kell elevenítenie a tömörkényi, mórái hagyományokat. Szegedi, magyar és általános látókörü vezércikkek, vasárnapi népszerűsítő, közérthető tudományos

írások, tárcák, szépirodalmi írások sokkal gyakoribbak legyenek, mint ma, amikor a lapok többé-kevésbé egyoldalú politikai cikkekkel tömők olvasóikat. Egy döntő kritérium elárulja a lapok értékességét a szabadművelődés szempontjából: egyben a kultúra szempontjából is: csak a mához szól-e s holnap már senkit sem érdekel, vagy kivágják-e a cikkeket s évek múltán

## A szegedi kommunista vasutasok ajándéka a kongresszusnak

Albumban örökítették meg elvtársaink ujjáépítő munkáját

A Magyar Kommunista Párt vasutasszervezete ma, szombaton reggel küldöttséget indított Budapestre, hogy felvigye a MÁV-kommunistáinak ajándékait a III. országos kommunista kongresszusra. A vasutas pártszervezet főnök kézműkával a szovjetországi címert ábrázoló bronzplakettet készített „Világ proletárjai egyesüljete!” fel-

is olvasmánya lesz sokaknak.

Egyelőre ennyit. Lenne még természetesen tennivaló százféle, de aki a kicsit nem becsüli, a nagyot nem érdemli. Valósítsa meg a szabadművelődési felügyelő és a fent említett illetékesek együttműködésével a javasolt terveket s járuljon hozzá a sajátos szegedi, az egyetemes magyar és európai művelődés hordozóinak kiszélesítéséhez — hiszen ez a demokratikus magyar művelődéspolitikai igazi feladata.

Szegedi Péter

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT VASÁRNAP, SZEPTEMBER 29-ÉN DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR RÖSZKÉN NÉPGYŰLÉST TART.

## A magyar ifjúság minden kérdését megtárgyalja a MaDisz II. Országos kongresszusa

A MaDisz II. Országos Kongresszusán az ország minden részéből összesereglett fiatalok meg fogják tárgyalni mindazokat a problémákat, amelyekkel a magyar ifjúság a felébredésért folytatott küzdelemben, részint a múlt bűnei, részint a ma nehéz gazdasági körülményei következtében szembetalálkozik.

A magyar ifjúság szellemi és gazdasági téren rendkívül súlyos körülmények között él. Nem kétséges, hogy ezért a súlyos helyzetért azok a felelősök, akik országunkat és ezen keresztül ifjúságunkat a háború pusztulásába kergették. A felszabadulás óta sem történt elég intézkedés a nehéz körülmények megváltoztatására. Tudjuk, hogy a lehetőségek rendkívül korlátozottak, de ahogy Tildy Zoltán köztársasági elnök mondotta: „Meg kell állapítanunk kiadásainkban a helyes sorrendet és az ifjúság támogatására szánt összegeknek az első helyen kell lenniük, mert az ifjúság a nemzet jobb jövőjét jelenti”.

Bármerre tekintünk az ifjúsági fronton, mindenhol ki nem elégitett szükségletekkel és súlyos sérelmekkel találkozunk. Paraszti ifjúságunk számára, munkavédelmi intézkedésekre van szükség. Meg kell határozni a mezőgazdaságban barmunkát végző fiatalok munkaidéjét, alkalmazni kell a fiatalok és idősebbek fizetésének az „egyenlő munkáért, egyenlő bér” elvét. Végre meg kell valósítani az intézményes mezőgazdasági szakoktatást. A városba nagynehezen tanulni bekerült paraszti ifjúság számára otthonokat kell létesíteni. Ugyancsak az otthonkérdés a legégetőbb problémája a városokban élő tanoncoknak és ifjúságoknak. Számukra is lehetővé kell tenni, hogy megfelelő ipari szakiskolákban és szaktanfolyamokon minél gyorsabban és minél nagyobb mértékben tökéletesíthessék szakmai tudásukat. Az egészségügyi gondozás, mind a városban, mind a falvakban és tanyákon siralmas. Ezen is segíteni kell. A diákokat meg kell szabadítani a tankönyvvizsorrától. Önkormányzatokat kell létesíteni az iskolákban belül a diákok szabad

szervezkedésének irányítására, önképzési és sportlehetőségeik bővítése érdekében. Ösztönjüket kell létesíteni és mindenek felett minden erővel támogatni kell a paraszti és munkásszármazási fiataloknak közép- és főiskolákra való felkérését, hogy minél előbb demokratikus népi értelmiségi réteget alkothassunk ki.

A problémák, feladatok óriási tömege vár a megoldásra. A MaDisz II. Országos Kongresszusán lezajló nagy ifjúsági tanácskozás részleteiben is meg fogja vitálni ezeket a problémákat és rá fog mutatni a mai nehézségekből kivezető utra.

## Kedden indulnak meg a közmunkák

(Szeged, szeptember 27.) Jelentjük, hogy az ujjáépítési minisztérium jóváhagyta Szeged városának a munkanélküliség enyhítésére készített közmunkatervezetét. Bakos Géza tanácsnok Budapestre járt az ujjáépítési minisztériumban, hogy erre a célra kiutalt 180 ezer forintot Szegedre hozza. Dr. Bakos a pénzt azonban nem tudta magával hozni, miután közvetlenül Budapestre érkezése előtt postán adták fel Szegednek.

Bakos tanácsnok elmondotta, hogy a közmunkákra a szakszervezetek közvetlenül a munkanélkülieket, ahol a kollektív szerződéseknek megfelelően 50 filléres órabet kapnak a munkások.

## SORSJEGY

nékül nincs

## REMÉNY FŐNYEREMÉNY

megveheti 3 forintért

## OSVÁTH LÁSZLÓ

főarústónál

KELEMEN-UTCA 11.

## Megérkeztek az őszi szövetek!

Kabát-, ruhaszövet, intézeti szövet, selyem és mindennemű textilárú KURUCSEV SÁNDOR divatárú kereskedő.

## A határrendőrség SZÜRETI BÁLJA JÓTÉKONYCÉLU

szepetember 28-án, szombaton este fél 9 órakor az Alsóvárosi Kulturházban. Olcsó italok, hideg és meleg ételek. Kitűnő jazz!

Jó forintért új és használt textilhulladékok vásárol

a Pulc-utcai rongytelep.

Az Alföld legnagyobb táblatűveg raktára és üvegezési vállalata

## Körösi Géza

Márcy-utca 9. Telefon: 507